

Kázání v neděli 6. 10. 2019 (Zdeněk Šorm)

Čtení: **Genesis 1,1 – 2,3**

Text: **Exodus 20,8 - 11**

Bratři a sestry,

jen si představte, jak otřesně fádí, jednotvárný a ubíjející by byl život, kdyby neexistoval den odpočinku; kdybychom pracovali bez ustání, den co den, bez pauzy, pořád. To by bylo naprosto nelidské. Volný den je nádhera, krása, radost, požehnání, která dává životu lidský rozměr. A právě tenhle dar desatero připomíná, aby nám byl svatý. Den, kdy Hospodin přestal konat veškeré své dílo a odpočinul. Proto ho nebudeš rušit - ani ty, ani tvé děti, ani tvůj dobytek a příchozí. Když Bůh odpočívá, ruší jenom hovada.

Bible na mnoha místech jistě připomíná také práci a píli jako předpoklad nezávislosti, svobody a štěrnosti, ale těch deset základních slov k životu zdůrazňuje, že je s ní také třeba někdy přestat a nedělat nic. Hospodin to má za tak důležité, že to rozvádí vůbec nejpodrobněji. Čtvrté přikázání je ze všech nejdelší. Nezapomeň na to. Pamatuj na den odpočinku.

Možná vás napadne, je-li vůbec třeba k tomu vybízet? Kdo z nás by si nechtěl odpočinout? Kdo po tom netouží? Kdo by si rád nedal pauzu?

Jenomže ona ta otázka asi stojí jinak: Umíme to? Kdo z nás to skutečně dovede? Nestydíme se spíš za nicnedělání? Nebojíme se k němu přiznat? Neujišťujeme se stále tím, že jsme pořád zaměstnaní a že na nic nemáme čas, jak a že jsme stále ještě důležití? Nejsme nesví z toho, když nemáme nic na práci? Nepřipadáme si zbyteční? A když už máme volno, neštve se zase, abychom ho využili? Nepřipadá nám, že když nevyrazíme na kolo, na výlet, na chatu, na koncert nebo na zahrádku, nebo když něco doma neuděláme a nespravíme, že ten čas promarníme? A když už přece jenom odpočíváme, tak proč? No, abychom načerpali nové síly. Bez odpočinku pracovat nejde. Cílem je zase práce. Odfrkujeme, abychom byli výkonnější. Ale co když už ten odpočinek k regeneraci nestačí? Má pak nějaký smysl? A má pak smysl ten život, který už výkonnější nebude? Co potom ti, kdo produktivní být nemohou - nemocní, neschopní, postižení,

staří? Je-li odpočinek jenom předpoklad lepší výkonnosti a produktivity, je to stejně nelidské, jako kdyby vůbec žádný nebyl.

Jenomže pomůže něčemu, když přijmeme odpočinek jako příkaz? Výsledek dobře ilustrují evangelia. Nejvíce sporů měl Ježíš právě se zastánci dne odpočinku, kteří tak přikázání pochopili. Snad na ničem jiném než na odpočinku není ta deformace tak patrná. Z daru se staly břemeno a bič, z ohledu na druhé, naprostá bezohlednost, z milosrdenství jen živná půda pro tvrdost srdce. A jak ukazuje historie křesťanství, my na tom nejsme o nic lépe než Ježíšovi současníci. V protestantském Skotsku se prý donedávna svazovaly houpačky na neděli řetězem, aby snad děti v den odpočinku bujaře nedováděly. A dodnes se mezi křesťany mluví o účasti na bohoslužbách nebo na mši jako o plnění nedělní povinnosti. Pochopit odpočinek jako příkaz je zkrátka naprostý protimluv, protože se z něj tak stává zase jen náš výkon, zase jen něco, čím se člověk zaměstnává a honí, a co na něm leží a tíží jako cent, i kdyby nehnul ani prstem, jak to dokládají tíživé zkušenosti některých lidí z nesmyslně strávených tradičních svátků, které na ně svojí nadiktovanou prázdnotou doléhají více než pracovní dny.

Pokud ale přikázání na něco apeluje, tak to není ani tak naše vůle, nýbrž naše paměť. „Pomni, pamatuj, vzpomeň si na den odpočinku.“ Na tom rozvzpomenutí nejspíš záleží, jestli ho posvětiš nebo popřeš. A to nač si máme vzpomenout, nejspíš není to, co máme nebo nemáme dělat. To den odpočinku netvoří. To je až důsledek. On už svůj obsah má. Však ho také přikázání připomíná – stvoření, jeho dovršení a boží spočinutí, nebo podle druhé verze desatera boží vysvobození z otroctví. Pomni a pamatuj, ne na to, co máš dělat, ale na to, co pro tebe už Bůh udělal.

Pak asi teprve budeš umět přestat. Pak se asi teprve přestaneš bát, že když všechno čas svým úsilím nenaplníš, zůstane prázdný, že ti, když se zastavíš, něco uteče, a že i ten odpočinek závisí jen na tvém úsilí. Den odpočinku není povinnost, kterou máme plnit, ale výsada těch, kteří poznali, že všechno nezáleží jenom na nich, kterým se nevytratilo z mysli a z vědomí, čeho všeho se jim od Boha dostalo a dostává. Jen tak se z něho asi také nestane pouze účelová věc, abychom dosáhli něčeho jiného, ale bude pro nás mít hodnotu sám o sobě, kterou budeme ctít a nad kterou budeme stále žasnout.

Podle té verze desatera, kterou jsme četli, nám k tomu otvírá dveře i oči příběh stvoření. Zkusme si ho připomenout, jak nás k tomu přikázání zve. Ne jako učebnici historie nebo přírodopisu, ale jako vyznání o životě, který žijeme. Obraz života, který nám předkládá, je nevšední a v mnoha ohledech zvláštní. Vyjevuje víc, než naše bezprostřední zkušenost.

V ní se nám to jeví tak, že život i den začínají rozbřeskem, zrozením, procitnutím do světla a končí soumrakem, stmíváním – hasnou, odplývají do šera, do tmy, která nakonec všechno pohltí. Ale příběh o stvoření temnotou začíná a pro člověka také zůstává skoro celý v temnotě skryt - skoro všechno se v něm stane ještě dřív, než by mohl něco evidovat, natož k tomu přispět. A tak je to v něm i s jednotlivými dny. Den nezačíná kuropěním, ani o půlnoci, ale soumrakem. *Byl večer a bylo jitro, den první.*

Židé to tak počítají dodnes. Den začíná, když vyjdou první hvězdy na obloze. A stejně tak život pro ně nezačíná až zrozením, jeho délku počítají od početí. I my samozřejmě teoreticky uznáme, že jsme kdysi byli embryem, ale jako kdyby to k nám vůbec nepatřilo. Svůj věk počítáme až od data narození. Jenomže v těch týdnech, které jsou pro nás zahaleny temnotou, kdy nás Bůh hnětl v útrokách matky, se děly neuvěřitelné věci, na kterých zásadně záleží, že tu vůbec jsme a jací jsme. V okamžiku zrození je už vlastně všechno rozhodující hotovo. A tak je to i v tom dni, který začíná večerem. Nejdřív spíme a než procitneme, jsme už nachystáni. Něco se s námi dělo, i když to vůbec nemáme pod kontrolou a ani o tom nevíme. Když spíme, víme houby.

A pak se probudíme, narodíme a máme pocit, že všechno začíná až s námi a že na nás všechno také záleží, že jsme jedničkou v celém tvorstvu a přímo korunou a vrcholem všeho stvoření. A přitom: i šiška či netopýr byli stvoření dřív. Vlastně všechno z čeho žijeme, tu bylo už před námi. A vrcholem, korunou všeho stvoření nejsme my s veškerou svojí aktivitou, ale právě den sedmý – den, kdy Hospodin dokončil své dílo, přestal dělat a odpočinul, protože vše už bylo hotové, dokonané, protože to dílo bylo úplné.

Sedmý den není nezbytná pauza, abychom se zase mohli pustit do práce, na které všechno záleží. Den odpočinku prostě žádný další účel mít nemusí. Protože je to čas, který nám Bůh daroval tím, že v životě, i sami v sobě, přicházíme k hotovému. Nezačínáme od píky, i když jednou naše

pýcha a podruhé ustaranost takový dojem budí. Jakoby bez našeho přičinění nic nebylo. Kdepak. K životu i k tomu, z čeho žijeme, jsme přišli spíš jako slepý k houslím. A co by bez toho všeho bylo platné veškeré pachtění zbylých šesti dnů? Práce nemá smysl sama o sobě. Práce může být a bývá jenom nesmyslná a marná dřina, která život pouze ubíjí, když se z ní vytratí úžas nad tím a respekt k tomu, co rozvíjí.

Pomni tedy na den odpočinku, rozpomeň se na to dílo, které Bůh dokonal, abys nepodlehł dojmů, že má život cenu jenom tehdy, když je produktivní; že se jeho hodnota odečítá jenom od toho, kolik toho vyprodukuješ, uděláš, zastaneš a jak jsi aktivní. Život má svou cenu právě proto, žeš ho dostal, jako dar, jako dílo boží. A na tom se, i když složíš ruce v klín, nic nemění. To přitom spíš vychází najevo. Možná teprve tehdy si toho všimneme – co všechno v našem životě není z nás; té štědrosti, která nás obklopuje, i když jsme mimo hru; té milosti, z které žijeme, a krásy, které se nám dostává.

A to už pak člověk tolik neřeší, co je předepsáno a co zakázáno, aby měl splněno. Nemusí už zkrátka všechno využít pro sebe. To se ho zmocní úžas a vděčnost, které život uvolňují. A to není málo. Jen si vybavme, jaká je to síla, když vám dneska někdo prostě řekne: „Já můžu. Já mám čas.“ Amen.